

PENSIOENAKKOORD STELT HOGERE EISEN AAN FIDUCIAIRE VERANTWOORDELIJKHEID VAN PENSIOENFONDSEN

Door Wilfred Kevelam en Tim Barlage

In het nieuwe pensioenstelsel wordt de relatie tussen beleggingsrendementen en het uiteindelijke pensioen van de deelnemers directer en explicieter. In dit artikel beschrijven wij hoe de fiduciare rol van pensioenfondsen hiermee nog belangrijker wordt en verkennen wij een aantal praktische uitdagingen.

PENSIOENAKKOORD EN FIDUCIAIRE ROL PENSIOENFONDSEN

Afgelopen zomer hebben het kabinet en sociale partners overeenstemming bereikt over de uitwerking van het pensioenakkoord uit 2019. Kenmerkend voor het nieuwe pensioenstelsel is dat de afhankelijkheid van de pensioenen van het beleggingsrendement verder is geëxpliciteerd. Dit is ons inziens ook logisch, omdat pensioenen thans vooral gefinancierd worden vanuit de beleggingsrendementen en veel minder vanuit de ingelegde premies.

Foto's: Archief KPMG

Wilfred Kevelam

Omdat de pensioenen in het nieuwe stelsel meeademen met de beleggingsrendementen, wordt de fiduciare verantwoordelijkheid van pensioenfondsen nog belangrijker. Met deze verantwoordelijkheid bedoelen we dat pensioenfondsen de aan hen toevertrouwde middelen als een goed huisvader moeten beleggen, omdat zij dit niet voor eigen rekening doen, maar voor die van de deelnemers. Alhoewel dit natuurlijk ook in het huidige stelsel van pensioenfondsen wordt vereist, neemt het belang van de fiduciare verantwoordelijkheid toe, gezien de directe relatie tussen de behaalde beleggingsrendementen en het uiteindelijke pensioen van deelnemers. Deze directe relatie is in het huidige stelsel in mindere mate aanwezig, aangezien nu nog de pensioenaanspraken ten principale leidend zijn voor de pensioenopbouw.

Invulling geven aan de hernieuwde fiduciare rol van pensioenfondsen is echter geen sinecure. Van pensioenfondsbestuurders wordt onder meer gevraagd om een risicohouding vast te stellen en een hierop afgestemd beleggingsbeleid per leeftijdscohort. Zij moeten rekenregels opstellen over hoe het beschermingsrendement en overrendement worden bepaald en toegerekend. Ook moeten zij binnen de wettelijke kaders bepalen wat

de beoogde omvang is van de solidariteitsreserve (buffer voor het delen van risico's), op welke wijze deze wordt gevuld en wat de regels zijn voor het onttrekken aan de reserve.

Met al deze vraagstukken neemt de complexiteit voor bestuurders op dit domein toe. Natuurlijk moeten pensioenfondsen nu ook al veel beleggingsbeslissingen nemen, maar de mate van differentiatie binnen een fonds en het evenwichtig afwegen van de belangen van alle deelnemersgroepen vraagt veel van de specifieke kennis en deskundigheid van bestuurders. Daar waar nodig zullen pensioenfondsen hun governance en de invulling hiervan moeten aanpassen. Het ligt volgens ons in de lijn der verwachting dat meer fondsen onafhankelijke bestuurders zullen aanstellen, met specifieke expertise op het gebied van vermogensbeheer en risicomanagement.

ADMINISTRatieve COMPLEXITEIT

Het nieuwe pensioencontract leidt niet alleen tot bestuurlijke vraagstukken, maar ook tot praktische uitdagingen. De huidige administratieve systemen van pensioenfondsen en hun uitvoeringsorganisaties zijn veelal niet ingesteld op

het nieuwe pensioencontract waarbij persoonlijke vermogens geadministreerd moeten worden. Deze systemen zullen dus moeten worden aangepast.

Wij voorzien dat vooral uitvoeringsorganisaties die zich richten op uitkeringsregelingen, al dan niet in combinatie met de aanwezigheid van legacy-systemen, op korte termijn aan de slag moeten om hun systemen aan te passen. Onze ervaring leert dat een robuuste en beheerste overgang van beleggingssystemen al snel enkele jaren vergt. De mogelijke afhankelijkheid van softwareleveranciers is hierbij een complicerende factor.

Vanzelfsprekend geldt dat de te maken keuzes bij de invulling van het nieuwe pensioencontract uiteindelijk een belangrijke invloed hebben op de administratieve complexiteit. Indien fondsen er bijvoorbeeld voor kiezen om oude pensioenrechten niet in te varen in het nieuwe pensioencontract, moeten er twee separate administraties in stand worden gehouden. Dit zorgt uiteraard voor een hogere administratieve druk en bijbehorende kosten. De uitvoerbaarheid zal ons inziens dan ook een belangrijke factor moeten zijn bij de bepaling van het nieuwe pensioencontract door sociale partners, pensioenfondsen en uitvoeringsorganisaties.

ZORGVULDIGE COMMUNICATIE

Wij benadrukken de noodzaak voor pensioenfondsen om tijdig na te denken over een goede en zorgvuldige communicatie naar de deelnemers. Dit geldt allereerst ten aanzien van de transitie naar een nieuw stelsel. Pensioenuitvoerders worden verplicht voor deze transitie een implementatieplan op te stellen. Daarin dient expliciet aandacht te worden besteed aan de technische uitvoerbaarheid, aan de kosten en de risico's in de uitvoering van de regeling, en aan een evenwichtige belangenafweging. Hoewel uitlegbaarheid een belangrijk criterium is geweest voor de uitwerking van het pensioenakkoord, blijft de materie ingewikkeld. Het past daarom bij de fiduciaire rol van pensioenfondsen dat zij uitleggen welke keuzes ze moeten maken om te komen tot een nieuw pensioencontract en dat zij transparant zijn over de gevolgen voor deelnemers.

Ook na de transitiefase blijft een zorgvuldige communicatie van vitaal belang. Pensioenfondsen moeten op basis van het projectierendement betrouwbare verwachtingen kunnen schetsen wat betreft het uiteindelijke pensioen en inzicht geven in de onzekerheden die hiermee samenhangen. Omdat het nieuwe pensioenstelsel individueel is ingericht, met meer persoonlijke keuzevrijheid, neemt ook de zorgplicht van pensioen-

Tim Barlage

fondsen toe om hun deelnemers goed te informeren. Een goed voorbeeld hiervan is de keuze die deelnemers kunnen maken om 10% van hun pensioenvermogen op pensioendatum in één keer te laten uitkeren. De AFM heeft dan ook nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de versteviging en concretisering van de zorgplicht door pensioenfondsen.

CONCLUSIE

In deze bijdrage hebben wij betoogd dat het pensioenakkoord hogere eisen stelt aan de fiduciaire verantwoordelijkheid van pensioenfondsen, aangezien de relatie tussen vermogensbeheer (en behaald rendement) en hoogte van het pensioen directer en explicieter wordt dan in het huidige stelsel. Hieraan voldoen is zeker geen eenvoudige opgave, door de complexe beleggingsvraagstukken, de hoge eisen die worden gesteld aan de administratieve systemen, de mogelijke afhankelijkheid van externe partijen en de noodzaak tot begrijpelijke en zorgvuldige communicatie richting deelnemers. Er zal dus een beroep worden gedaan op het verandervermogen van pensioenfondsen en hun bestuurders. «

Samenvatting nieuw pensioenstelsel

- Het nieuwe pensioenstelsel moet uiterlijk 1 januari 2026 in werking treden;
- Er komen twee pensioenregelingen: de bestaande premiereregeling – die op onderdelen wordt aangepast – en het nieuwe pensioencontract;
- Pensioenpremies worden door het pensioenfonds collectief belegd. Jaarlijks wordt het collectief behaalde beleggingsresultaat vastgesteld en toegerekend aan de individuele deelnemers op basis van een vooraf gedefinieerde risicohouding per deelnemersgroep;
- Het beleggingsrendement bestaat uit het beschermingsrendement om renteschokken op te vangen en het overrendement als vergoeding voor het dragen van beleggingsrisico;
- Deelnemers krijgen geen pensioenaanspraken meer toegekend, maar bouwen een persoonlijk voor de uitkering gereserveerd vermogen op;
- Na de pensioendatum wordt periodiek een deel uit het gereserveerde vermogen gebruikt ten behoeve van de pensioenuitkering, gebaseerd op een prudent projectierendement;
- Om van het huidige naar het nieuwe pensioenstelsel te komen, dienen werkgevers en pensioenuitvoerders een transitieplan en een implementatieplan op te stellen.

Dit artikel is geschreven door Wilfred Kevelam RA, Partner bij KPMG Accountants en verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen, en Tim Barlage, Director bij KPMG Advisory.